

Prof. Statty Stattev
Publishing House
"Eustatios Platida"
P.O. B. 11
Sofia 1172
Bulgaria

Архимандрит Георги (Капсанис)

Игумен на манастира "Св. Григорий", Света Гора, Атон

ОБОЖЕНИЕТО КАТО ЦЕЛ НА ЧОВЕШКИЯ ЖИВОТ

Предговор

Изключително дръзко е някой да говори за обожение, преди сам да е вкусил от него. Чрез милостта на Всемогъщия Бог и наш Спасител Иисус Христос, се одързостихме да говорим за това, което не е по силите ни.

Ние трябва да правим това, за да не укриваме от православните ни братя най-високата и крайна цел на нашия живот, тази за която бяхме сътворени.

Ние трябва да правим това, за да стане ясно, че единственото православно пастирско учение е това за обожението, а не за нравственото усъвършенстване на човека, без Божията благодат, както е според западните разбирания.

Ние трябва да правим това, за да станем всички жадни за най-доброто и така да извоюваме най-възвишениите неща, които единствено са в състояние да утолят дълбинната жажда на душата за Абсолютния, Троичен Бог.

Ние трябва да правим това, за да се преизпълним с благодарност към нашия Творец и Създател за великия Му дар – нашето обожение по благодат.

Ние трябва да правим това, за да чувстваме незаменимата същност на нашата Свята Църква, като единственото земно участие в обожението.

Ние трябва да правим това, за да свидетелстваме за величието и истинността на нашата православна вяра, единствената вяра, която учи за обожението и го осигурява на своите членове.

И накрая, одързостихме се да правим това, за да утешим душите си, които, без значение колко много са отровени и помрачени от греха, копнеят за светлината на Христовото лице.

Милостиви Господи, услаждаме се в Твоята безкрайна любов, за да се удостоим да тръгнем по пътя на обожението преди да се отделим от сегашния мимолетен свят.

Милостиви Господи, в стремежа им към обожение води нашите православни братя, които не се радват защото са пренебрегнали величието на своето призвание, бидейки призвани от Теб да станат богове по благодат.

Милостиви Господи, води стъпките на инославните християни към запознаване с Твоята Истина, за да не останат вън от Брачната Трапеза, лишени от благодатта на обожението.

Милостиви Господи, помилуй нас и Твоя свят! Амин.

Март 1997

Забележка: Този текст се състои от проповеди, произнесени по различно време и в различни градове на Гърция по покана на местните високопреосвещени Митрополити. Затова, стилът на трактата, съдържащ записани части от

проповедите, е разбираем. Подходящо е да се спомене, че представих този проблем когато проповядвах за пръв път, считайки го за въпрос от първостепенна важност в духовния живот.

Обожението като цел на човешкия живот.

Въпросът за назначението на нашия живот е от първостепенна важност, тъй като засяга най-важния проблем за човека: целта на земното му съществуване. Ако човек заеме правилната позиция по този въпрос, ако осъзнае истинското си предназначение, тогава той е в състояние да посрещне адекватно обикновените ежедневни дела в своя живот, като взаимоотношенията му с близките, неговото образование, професия, брак, раждане и отглеждане на деца. Но ако той не заеме правилната позиция по този основен проблем, то той ще претърпи неуспех и в другите цели на своя живот. Защото какъв смисъл могат да имат те, когато човешкият живот като цяло няма смисъл?

Още в първата глава на Св. Писание, когато свещенописателят казва, че Бог създаде човека “по Свой образ и подобие”, е разкрита целта на нашия живот. Ние се убеждаваме във великата любов на Троичния Бог към човека. Той не иска човек да бъде просто създание с известни дарования (*charismata*), известни способности, известно превъзходство над останалото творение, а иска той да бъде бог по благодат.

Човек външно изглежда просто биологично същество като другите живи създания, животните. Разбира се, човекът е животно, но според израза на св. Григорий Богослов “той е единственото

създание, което се отличава от цялото творение, единственото, което е призвано да бъде бог.” (Омилия върху Богоявление, MPG 36, 324, 13).

“По Свой образ” се отнася към даровете, които Бог даде само на човека, за разлика от всички останали Негови създания, така че само той е икона на Бога. Тези дарове са: разум, съзнание, свободна воля (свобода), творчество, копнеж и жажда за абсолютното и за Бога, личностно самосъзнание и всичко, което поставя човека над останалото творение от живи създания и което го прави личност. С други думи, онова, което прави човека личност са даровете “по Божи образ”.

Надарен с “образа”, човек е призван да придобие “подобието”, да постигне обожение. Творецът, Който е Бог по природа, призовава човека да стане бог по благодат.

Бог надари човека с даровете “по Свой образ”, така че той да може да се възвиси, и чрез тях да се сподоби с подобие на своя Бог и Създалел: да има не външна, морална връзка с Него, но лично единение със своя Творец.

Може би е твърде дръзко дори да говорим и мислим, че целта на нашия живот е да станем богове по благодат. Но Свещеното Писание и св. Отци на Църквата не са укрили това от нас.

За съжаление много хора извън Църквата, както и мнозина нейни членове, проявяват невежество. Те вярват, че целта на човешкия живот е, в най-добрия случай, просто нашето нравствено усъвършенстване, превръщането ни в по-добри хора. Но според Евангелието, Преданието на Църквата и св. Отци, не това е целта на нашия живот. Човек не само трябва да става по-добър, да става нравствено по-съвършен, по-справедлив, по-целомъден, по-

внимателен. Разбира се, всичко това трябва да стане, но не това е най-важната и последна цел, за която нашият Творец и Създател ни сътвори. Коя е тази цел? Обожението - единението на човека с Бога, и то не някакво външно или чувство, а едно дълбинно онтологично и реално единение.

Православната антропология поставя човека толкова високо, че ако я сравним с антропологиите на всички други философски, социални и психологически системи, лесно ще разберем колко бедни са те и как не отговарят на неистовата жажда у човека за нещо много по-голямо и истинско в неговия живот.

Тъй като човек е призван да бъде “по подобие Божие”, или по-точно, създаден е, за да стане бог, когато той не е на пътя към обожението, то чувства вътре в себе си празнота, разбира, че нещо не е наред. Той не се радва на истинско щастие, дори когато се опитва да запълни празнотата с други дейности. Той може да се упоява, да си създава един илюзорен, но в същото време плитък, малък и ограничен свят. Вътре в този илюзорен свят той заробва и затваря себе си. Той организира живота си по такъв начин, че почти никога не остава в мир със самия себе си. Чрез различни шумове, напрежение, телевизия, радио и с информация за почти всичко, човек се опитва, както някои правят с наркотиците, да забрави, да не мисли, да не се тревожи, да не си спомня, че е на погрешен път, че се е отклонил далеч от своето предназначение.

Накрая, обаче, нещастният съвременен човек е неудовлетворен, докато не намери нещо друго, по-велико, което съществува в неговия живот, нещо наистина красиво и творческо.

Може ли човекът да бъде в единение с Бога? Може ли да бъде в общение с Него? Може ли да стане бог по благодат?

Въчеловечаването на Бога: причината за обожението на човека

Отците на Църквата казват, че Бог стана човек, за да стане човекът бог. Човек не би достигнал обожение, ако Бог не Се бе въплътил.

Във времето преди Христос, са живели не малко мъдри и добродетелни хора. Древните гърци, например, са изказали прекрасни философски възгледи за уважение към добродетелта и Бога. Действително, тяхната философия съдържала елементи на истина, т.нар. “сперматикос логос”. Те били особено религиозни хора, а не атеисти, както някои зле информирани наши съвременници ги изкарват. Те не познавали истинския Бог. Но макар и езичници, те били набожни и богообоязливи. Поради това, всички онези педагоги, учители или политически и гражданска водачи, които опитаха да изкоренят вярата в Бога от душата на нашия набожен народ, дори без негово съгласие, извършиха “*hybris*”-безчинство, престъпление (в древното значение на думата). Фактически те се осмелиха да лишат народа от неговия гръцки характер, тъй като традицията на гърците, в нашата древна, по-късна и модерна история, е традиция на преклонение и почит към Бога, на която е бил основан и се основава универсалния културен принос на елинизма.

Носталгията по незнайния Бог, по познаването на Бога може да бъде открита във философията на древните гърци. Те били вярващи, набожни, но без правилно и пълно познание на Бога. Общението с Него липсвало. Обожението не било възможно.

В Стария Завет също откриваме праведни и добродетелни хора. Но пълното единение с Бога, обожението, става възможно, достижимо с въплъщението на Бог-Слово.

Това е целта на Богоизпращението. Ако целта на човешкия живот бе просто да ставаме нравствено по-добри, то нямаше да е необходимо идването на Христос в света. Нямаше да е необходимо да се повдига въпроса за Божието домостроителство, за Богоизпращението, за кръста, смъртта и Възкресението на Господа - всичко, което ние християните вярваме, че е станало чрез Христос - тъй като човешката раса можеше да бъде научена да се усъвършенства нравствено от пророците, философите, праведниците и учителите.

Знаем, че Адам и Ева бяха прелъстени от дявола и пожелаха да станат богове, не в съдействие с Бога, т.е. не със смирение, послушание и любов, но разчитайки на собствените си сили, на собствената си воля, egoистично и автономно /самостоятелно/. Затова казваме, че същността на грехопадението е egoизма. Така осиновявайки egoизма и себеутвърждаването, те отделиха себе си от Бога и вместо достигане на обожение, постигнаха точно обратното: духовна смърт.

Отците на Църквата казват, че Бог е живот. Който се отвърне от Бога, всъщност се отвръща от живота, затова, смъртта и духовното умиране, т. е. физическата и духовната смърт бяха резултат от непослушанието на нашите прародители Адам и Ева.

Всички ние осъзнаваме последиците от грехопадението. Отделянето от Бога подтикна човека към плътски, животински и демоничен живот. Прекрасното Божие творение падна тежко болно, почти мъртво. “Неговият образ” бе помрачен. След грехопадението

човек няма предпоставки да се движи към обожение, които имаше преди да съгреши. В това състояние на сериозно боледуване, близко до смъртта, човек не може повече да се пренасочи към Бога. Човечеството се нуждае от нов корен. Необходим е нов здрав човек, който е в състояние да насочи човешката свобода към Бога.

Този нов корен, новият човек, е Богочовекът (Theanthropos), Иисус Христос, Синът и Словото (Logos) Божие, Който се въплъти, за да постави новия корен, новото начало, новия квас на човечеството.

Св. Григорий Богослов, този велик богослов на нашата Църква, учи, че с въплъщението на Словото е осъществено едно повторно общение между Бога и човека. Първото общение, това в рая, бе прекъснато и човекът се отдели от Бога. Нашият Всеблаг Бог устрои сега друго, второ общение, което наричаме съюз между Бог и човек, който не може повече да бъде прекъснат, защото е осъществен в личността на Христос.

Христос Богочовекът, Синът и Словото на Бог Отец, има две съвършени природи: божествената и човешката. Тези две съвършени природи са съединени “неслитно, неизменно, неразделно и неразлъчно” в едната личност на Бог Слово, на Христос, според известното определение на Св. IV Вселенски събор в Халкедон, който в кратце, под благодатта на Св. Дух, определя богословското всеоръжие на нашата православна Църква срещу всички видове христологически ереси от всички времена. Така, ние имаме един Христос с две природи: божествената и човешката.

И така, сега човешката природа, чрез ипостасното единство на двете природи в личността на Христос, е безвъзвратно съединена с божествената, защото Христос е вечно Богочовек. Като Богочовек,

Той се възнесе на небето, като Богочовек Той седи отдясно на Отца. Като Богочовек Той ще дойде да съди света при Второто пришествие. Затова човешката природа сега е поставена на престола в лоното на Света Троица. Нищо не може да раздели човешката природа от Бога. Ето защо сега, след въплъщението на Господа, (без значение колко грешни и колко далече сме от Бога) ако в покаяние искаме да се съединим с Него отново, то ние можем да го направим. Ние можем да се съединим с Него и да станем божове по благодат.

Приносът на Св. Богородица за обожснението на човека

И тъй, Господ Иисус ни дава тази възможност за единение с Бога и за връщане към първоначалното предназначение, което Бог бе дал на човека. Ето защо в Св. Писание Иисус Христос е наричан Път, Врата, Добър пастир, Живот, Възкресение, Светлина. Той е Новият Адам, Който унищожава греха на първия Адам. Първият Адам ни раздели от Бога със своето непослушание и егоизъм. Вторият Адам, Христос, ни възвърна отново при Бога чрез Своята любов и Своето послушание към Отца, послушание до смърт, “и то смърт кръстна”. Той насочва свободната ни воля към Бога, така че предоставяйки Нему нашата свобода ние се съединяваме с Него.

Но делото на Новия Адам изисква първо делото на Новата Ева - Panagia /Всесветая/, която унищожава грешката на старата Ева. Ева подтикна Адам към непослушание. Новата Ева допринася за въплъщението на Новия Адам, Който ще поведе човешкия род към послушание на Бога. Ето защо Пресветата Дева Богородица, като първото човешко същество, което е постигнало обожение - по един

изключителен и неповторим начин - изигра не просто основна, но необходима и незаменима роля в делото на нашето спасение.

Според св. Николай Кавасила, велик богослов от 14 в., ако Богородица не бе предоставила нейната свободна воля на Бога, заедно със своето послушание, ако тя не бе отговорила с “да” на Бога, то Боговъплъщението нямаше да бъде възможно, защото тогава Бог би насилил свободата, която Сам Той е дал на човека. Бог не би могъл да се въплъти, ако не съществуваше такава чиста, всесвята неопетнена душа като Богородица. Тя предостави изцяло своята свобода, воля, цялото си същество на Бога, за да Го доведе до себе си и до нас.

Ние дължим много на Св. Богородица, затова Църквата ѝ отдава голямо поклонение и чест. Св. Григорий Палама, обобщавайки патристичното богословие, казва, че Богородица заема второ място след Света Троица, че тя е бог пряко след Бога, граница между тварното и нетварното. Тя е “Първа от спасените”, според прекрасния израз на един друг богослов на нашата Църква. Св. Никодим Светогорец, този неотдавнашен блестящ учител на Църквата, споменава, че дори ангелските чинове са озарени от светлината, възприета от Богородица. Затова тя е възпята от Църквата като *“Честнейшую херувим и славнейшую без сравнения серафим”*.

Въплъщението на Словото и обожението на човека е великата тайна на нашата вяра и богословие.

Именно в тази тайна нашата Църква живее ежедневно чрез своите тайнства, песнопения, икони - в цялата своя пълнота. Дори архитектурата на една православна църква потвърждава това. Куполът на църквите, където се изписва Христос Вседържител,

символизира слизането на небето на земята, т.е. това че Бог стана човек “и живя между нас”, както пише св. ев. Йоан 1:14/.

Тъй като Бог стана човек чрез Богородица, за да покажем, че Той дойде на земята при хората чрез нея, ние я изобразяваме на олтарната апсида. Тя е “мост, по който слиза Бог”, “мост, който възвежда земните към небесното”, “По-необятна от небесата” (“Ширшая небес”), “вместилище на невместимото”, което вмести в себе си невместимия Бог заради нашето спасение.

По-нататък, Църквата изобразява обожени човеци: тези, които са станали божове по благодат, защото Бог стана човек. За това, в нашите православни църкви, ние можем да изобразяваме не само въплътения Бог Христос и Неговата Пречиста Майка Богородица, но също и светците. На всички стени в църквата, ние изобразяваме последиците на Боговъплъщението: осветени и обожени мъже и жени.

Затова, влизайки в един православен храм и гледайки красивата иконография, ние веднага придобиваме опитност: ние осъзнаваме и разбираме ползата от Божието дело за човека и целта на нашия живот. Всичко в Църквата утвърждава Боговъплъщението и обожението на човека.

Църквата - мястото на човешкото обожение

Тези, които желаят да се съединят с Христос, и чрез Иисус Христос с Бог Отец, осъзнават, че това единство се осъществява в Тялото Христово, което е нашата Свята Православна Църква. Единство, разбира се, не с Божествената същност, но с обожената

човешка природа на Христос. И това единство с Христос не е външно, нито просто нравствено.

Ние не сме последователи на Христос, както някои хора са последователи на даден философ или учител. Ние сме членове на Христовото Тяло, на Църквата. Църквата е Тялото Христово, в онтологичен/същностен, а не в нравствен смисъл, както погрешно учат някои богослови, тъй като не са усвоили в дълбочина духа на Св. Църква. Христос избира нас, християните, въпреки нашето недостойнство и греховност и ни съединява в Тялото Си. Той ни прави Негови членове и ние в действителност, а не абстрактно, ставаме членове на Неговото тяло. Както ап. Павел казва: “Понеже ние сме членове на тяло My - от плътта My и от костите My” /Ефес. 5:30/.

Разбира се, в зависимост от своето духовно състояние, понякога християните са живи членове на Тялото Христово, а понякога - мъртви членове. Но дори като мъртви членове, те не престават да бъдат членове на Христовото Тяло. Например, един кръстен човек вече е станал член на Христовото Тяло, но ако той не се изповядва, не приема св.Причастие и не живее духовно, то той е мъртъв член на Христовото Тяло.

Въпреки това, когато той се покае, незабавно приема божествения живот и става жив член на Христовото Тяло. Той не се нуждае от прекръщаване. Некръстеният човек, обаче, не е член на Христовото Тяло дори и да води нравствен живот. Той има нужда да бъде кръстен, за да стане член на Христовото Тяло, да стане сътелесен на Христос.

На нас, като членове на Христовото Тяло, ни се предлага живота на Христос и той става наш живот. Така ние сме

оживотворени, и спасени и обожени. Ние не бихме могли да достигнем обожение, ако Христос не ни беше направил членове на Своето пресвято тяло.

Според св.Отци, нашето спасение не би било възможно, ако ги нямаше св.тайства на Църквата, които ни съединяват с Христос и ни правят съ-телесни и еднокръвни на Христа, т. е. да бъдем едно тяло и една кръв с Христос.

Какво велико благословение е да бъдем участници в светите тайства! Христос става наш, Неговият живот - наш живот, Неговата кръв - наша кръв. Св.Йоан Златоуст отбелязва, че Бог няма какво повече да предложи на човека от това, което му предлага в св. Причастие. Нито човек може да иска нещо повече от Бога от това, която получава от Христос в св. Причастие.

И така, кръстени, миропомазани и изповядани ние участваме в Тялото и Кръвта Господни и ставаме богове по благодат. Ние се съединяваме с Бога и вече не сме чужди, а Негови сродници.

В Църквата, където се съединяваме с Бога, ние преживяваме тази нова реалност, която Христос донесе на света: новото творение. Това е животът на Църквата и на Христос, живот, който става наш като дар на Светия Дух.

В Църквата всичко води към обожение - св. Литургия, тайнствата, богослужението, проповядването на Евангелието, поста, всичко. Църквата е единственото място за обожение.

Тя не е социална, културна или историческа организация, която може да се оприличи на други светски организации. Тя не е като различните светски институции. В света може би има добри институции, добри организации, добри учреждения и други прекрасни неща. Но нашата Православна Църква е уникална,

единственото място на Божието общение с човека, единственото място за човешкото обожение. Човек може да стане бог само в Църквата, никъде другаде. Нито в университетите, нито в социалните служби, нито в нещо друго красиво и добро, което светът може да предложи. Всичкото добро на света не може да предложи онова, което предлага Църквата.

Ето защо светските институции и системи никога не могат да заменят Църквата, колкото и голямо развитие да постигнат.

За нас, слабите и грешни хора е възможно да преживяваме от време на време кризи и трудности в Църквата. Възможно е да стават скандали в лоното на Църквата. Това се случва, защото в Църквата ние сме на път към обожението и това е съвсем естествено, защото човешките слабости съществуват. Ние ставаме божове, но все още не сме божове. Макар и да се случват тези неща, ние никога не ще се отвърнем от Църквата, защото в нея имаме единствената възможност за единение с Бога.

Например, когато отиваме на църква, за да присъстваме на Св. Литургия и срещаме там хора, които не обръщат внимание на божествената Литургия и които говорят помежду си, предизвиквайки разсейване, и през съзнанието ни преминава основателно помисъла: Какво всъщност печеля, отивайки на църква? Не е ли по-добре ако си остана вкъщи, където бих имал повече място и удобство за молитва? Ние, обаче, трябва благоразумно да отхвърлим този лукав помисъл: “Може и да имам повече външен мир у дома, но не ще имам Божията благодат, която ще ме обожествява и освещава. Не ще имам Христос, Който присъства в Неговата Църква, нито ще имам Неговото Свято Тяло и Неговата драгоценна Кръв, които се намират в Неговата Свята

Църква, на Светата Трапеза. Няма да участвам в тайната вечеря на Светата Литургия. Ще бъда отделен от моите братя в Христа, които – заедно с мен – образуват Тялото Христово”.

Следователно, каквото и да става, ние няма да излезем от църквата, защото само в нея наистина намираме пътя към обожението.

Обожението – възможно чрез нетварните божествени енергии

Според учението на Светата Библия и Отците на Църквата, в Православната Христова Църква човек може да достигне обожение защото Божията благодат е нетварна. Бог е не само природа /същност-essence/, както твърди западната “Църква”, но също е и енергия. Ако Бог бе само природа /същност/ нашият съюз, нашето общение с Него нямаше да бъде възможно, тъй като Божията същност е страшна и недостижима за човека: “Не можеш да видиш лицето Ми, защото никой не може да Ме види и да остане жив” /Изх. 33:20/.

Нека споменем един съответен пример от живота. Ако докоснем гола електрическа жица, ще умрем. Обаче, ако свържем една лампа с жицата, то ние сме осветени. Ние виждаме, радваме се, подпомогнати сме от ел. енергията, макар, че не можем да докоснем нейната същност. Можем да кажем, че нещо подобно става и с нетварните енергии на Бога.

При условие, че ние можем да се съединим с Божията природа, то ние също бихме станали богове по природа. Всички биха станали богове, би се получило едно смесване, и нищо не би било фактически (всъщност) бог. Би настъпило объркване и нищо не

би било богоподобно по природа. В това, накратко, вярват хората от източните религии. Например, в индуизма Бог не е лично същество, а неопределенна сила, разливаща се в целия свят – в човека, животните и всички останали неща /Пантеизъм/.

От друга страна, ако Бог е само Божествена същност, без Свои енергии, Той би останал един себедостатъчен Бог, откъснат и недостижим за Неговите творения.

Според православния богословски възглед, Бог е Един в Троица и Троица в Едници. Както казват св. Максим Изповедник, св. Дионисий Ареопагит и други отци, Бог е изпълнен с божествена любов, божествен ерос към Неговите творения. Чрез тази Негова безкрайна и възторжена любов, Той излиза извън Себе Си и търси да се съедини с творението Си. Това е изразено и изпълнено чрез Неговата енергия, или по-точно, чрез Неговите енергии.

Чрез Неговите нетварни енергии, Бог сътвори света и продължава да го съхранява. Той дава същност и ипостас на нашия свят със Своите творчески енергии. Той винаги съществува в природата и обгрижва вселената чрез Своите предпазващи енергии. Той просветлява човека със Своите просветляващи енергии. Той го освещава със Своите освещаващи енергии. Накрая, Той го обожва със Своите обожващи енергии затова, светия Бог навлиза в природата, света, историята и живота на хората чрез Своите нетварни енергии.

Енергите на Бога са обожествени енергии. Те, също, са самият Бог, без да бъдат Негова същност. Те са Бог и следователно те обожват човека. Ако Неговите енергии не бяха божествени и нетварни, те не биха били Самия Бог. Те не биха били в състояние да ни обожват, да ни съединяват с Него. Би имало непреодолима

бездна между Бога и човека. Тъй като Бог има божествени енергии, чрез които ни съединява със себе си, затова ние можем да имаме общение с Него и единение с Неговата благодат без да се идентифицираме с Бога, както би станало, ако се съединяхме Неговата същност.

И така, ние се съединяваме с Бога чрез Неговите нетварни, божествени енергии, а не чрез Неговата същност. Това е тайната на нашата Православна вяра и живот.

Западните еретици не могат да приемат това. Като рационалисти те не правят разлика между Божията същност и енергия. Те твърдят, че Бог е единствено същност и затова не могат да говорят за обожение на човека. Как човек може да бъде обожен според тях, като те приемат божествените енергии не като нетварни, а само като сътворени? Нещо повече, как нещо сътворено и откъснато от Самия Бог, обожва сътворения човек?

Те се въздържат да говорят за обожение, за да се избегне Пантеизма. Какво тогава, според тях, остава като цел на човешкия живот? Просто нравственото усъвършенстване. Тъй като човек не може да бъде обожен от божествената благодат, от божествените енергии, каква е целта на неговия живот? Просто да се усъвършенства морално. Но нравственото съвършенство не е достатъчно за човека. Не ни е достатъчно да ставаме по-добри от преди, да вършим нравствени дела. Нашата последна цел е да се съединим със Светия Бог. Това е целта на сътворението на вселената. Това е желаната цел. Това е нашата радост, нашето щастие, нашето осъществяване.

Душата на човека, който е сътворен по образ и подобие Божии, жадува по Бога, желае да се съедини с Него. Независимо

колко нравствен и колко добър е човек, колко много добри дела извършва, ако той не намира Бога и ако не се съединява с Него, то той не може да намери утеша, защото Светият Бог сам е вложил в него тази свята жажда, това божествено желание /eros/, това жадуване за съюз с Него, за обожение. Човек има в себе си еротичната сила, която приема от своя Творец, за да обича истински, силно, всеотдайно, както обича неговия свят Творец, който се влюбва в Неговия свят, в Неговите създания. Човек има силата да се влюби в Бога чрез този свят еротичен акт и способността си да обича. Ако човек нямаше образа Божи в себе си, неговия стремеж към Първообраза не би бил възможен. Всеки от нас е образ на Бога и Бог е негов Първообраз. Образът търси Първообраза и само когато Го намир_ ****

намир_*****

***** ебоже *****

ние. Узнал, че след голяма борба, очистване от страстите и много молитви, те стават достойни да се съединяват с Бога, да приемат опитност за Бога, да достигнат виддане на Бога. Той чул, че те преживяват Нетварната светлина, която св. апостоли видели при Преобразението на нашия Спасител Христос на планината Тавор.

Но Варлаам, със своя еретически и рационалистичен ум, не могъл да разбере истинността на божествения опит на смирените монаси и обвинил Атонците, че са заблудени, еретици и езичници. Нямайки познание за разликата между същността и нетварната енергия на Бога, той утвърждавал невъзможността да се види божествената благодат.

Тогава Божията благодат откри един велик и просветен учител на нашата Църква, атонският светец Григорий Палама, Архиепископ на Солун. С велика мъдрост и просветление от Бога, както и с личен опит, той проповядвал, мислел и учел в съгласие със Св. Писание и Св. Предание на Църквата, че светлината на Божествената благодат е нетварна, тя е божествена енергия. Той утвърждавал, че обожените хора наистина виждат тази светлина, като най-върховен и най-точен израз на обожението, и самите те могат да бъдат видени в нея. Това е славата Божия, Неговото великолепие, Светлината на Тавор, Светлината на Христовото Възкресение и на Петдесетница и светлия облак в Стария Завет. Истинска, нетварна Божия светлина, а не символична, както Варлаам и други като него погрешно вярвали.

По-късно цялата Църква на три свои Събора в Константинопол оправдала св. Григори Палама и проповядва, че живот в Христа означава не просто нравствено усъвършенстване на човека, а обожение. Това означава участие в славата Божия и виждане на Бога, на Неговата благодат, на Неговата нетварна светлина.

Дължим голяма благодарност на св. Григори Палама, защото с просветлението, което приел от Бога и със своя опит и богословие, той ни предаде Църковно учение и вечния опит относно обожението на човека. Християнинът не е християнин просто защото говори за

Бога. Той е христианин, защото може да преживява Бога. Това е както когато обичаш истински някого, и говориш с него ти се чувствуаш едно с него, наслаждаваш му се – това се случва и при човешкото общение с Бога. Няма външно отношение, а едно мистично единение между Бог и човек в Св. Дух.

И до ден днешен римо-католиците твърдят, че Божествената Благодат, Божията енергия е сътворена. За съжаление, това също е едно от многото ни различия, на които трябва сериозно да се обърне внимание в богословския диалог с тях. *Filioque*, главенството на папата и “непогрешимостта” не са единствените основни различия между Православната Църква и римо-католиците. Към тях спада и споменатото по-горе. Ако римо-католиците не приемат Божията благодат като нетварна, ние не можем да се помирияваме с тях, дори ако те признаят всичко останало. В крайна сметка, как ще бъде осъществено обожението, ако Божията благодат е сътворена и не е нетварна енергия на Всесветия Дух?

Предпоставки за обожението

Разбира се, св. Отци твърдят, че ние можем да достигнем обожение в Църквата. Но обожението е дар от Бога, а не нещо, което постигаме сами. Естествено ние трябва да желаем да се борим и да се подготвяме да бъдем достойни и да желаем да приемем и опазим този велик Божи дар, тъй като Бог не желае да прави нищо без наше съгласие. Въпреки това обожението е дар Божи. Ето защо, св. Отци казват, че ние от една страна “преживяваме” обожението, а от друга – Бог “извършва” обожението.

Можем да разграничим някои необходими предпоставки за пътя на човека към обожението.

a) Смирение

Според св. Отци първото необходимо условие за обожение е смирението. Човек не може да стъпи на пътя към обожението, да приеме божествената благодат, да стане близък на Бога, без блаженото смирение. Той се нуждае от смирение дори само за да разбере, че целта на неговия живот е обожението. Без смирение, как ще признаеш, че целта на твоя живот стои вън от теб, че тя е в Бога?

Докато човек живее egoистично, антропоцентрично, той поставя себе си като център и цел на своя живот. Той вярва, че може да самоусъвършенства, да самоопределя и само-обожава себе си. Това е духът на съвременната цивилизация, философия и политика: да създадем по-добър, по-справедлив свят, но автономно, един свят, който поставя в своя център човека, отхвърляйки Бога, без да признава, че Бог е извор на всичко добро. Това е грешката извършена от Адам, който повярва, че може да стане бог чрез своите собствени сили. Всички хуманистични вярвания от всички епохи допускат Адамовата грешка. Те не смятат общението с Бога за необходимост за съвършенството на човека.

Всичко в Православието е Теантропоцентрично, има за център Богочовека Христос. Всичко, което не е Православно – Протестантизъм, Папизъм, Масонство, Свидетели на Йехова, атеизъм – всичко вън от Православието има една и съща доминанта – центърът е човека. За нас, центърът е Христос. Затова, лесно е да станеш еретик, свидетел на Йехова, масон или нещо друго, но трудно, да станеш православен християнин. За да станеш

православен християнин, ти трябва да приемеш Христос, а не себе си, за център на света.

Следователно, началото на пътя към обожението е смирението, именно да разберем, че целта на живота ни лежи не в нас, а в нашия Отец, Творец и Създател.

Освен това, ние трябва да сме смирени, за да разберем, че сме болни, изпълнени със слабости и страсти.

Този, който стъпва на пътя към обожението трябва да има постоянно смирение, за да запази себе си непрестанно по този път. Защото, ако приеме мисълта, че прави добре всичко и въздига себе си, тогава го превзема гордостта. Той губи онова, което е достигнал и се нуждае от ново начало, да бъде смирен, да види слабостта си, своята човешка болест и да не разчита на себе си. Той трябва да се уповава на Божията благодат, за да остане постоянно на пътя към обожението.

Ето защо, в житията на нашите светци, ние сме впечатлени от тяхното велико смирение. Въпреки че били много близки на Бога, сияели в Неговата светлина, вършели чудеса, източвали обилно миро, в същото време те се отнасяли към себе си без уважение, считали, че са далеч от Бога, че са най-лоши сред хората. Това велико смирение ги направило божове по благодат.

б) Подвизаването

Отците отбелязват, че обожението има етапи, започвайки с по-ниските и преминавайки към по-високите. Придобили смирение, ние започваме с покаяние и много търпение в нашата ежедневна борба в Христос, практиката на прилагане на Христовите свети

заповеди, за да бъдем очистени от нашите страсти. Още повече, че св. Отци казват, че Самият Бог се открива в Своите заповеди и когато християнинът ги спазва от любов и вяра в Христос, тогава той е близък и свой на Бога.

В съгласие със св. Отци, това е първият етап на обожението което се нарича “*praxis*”. Това е практическо ръководство, началото на пътя към обожението.

Естествено, това съвсем не е лесно, защото борбата да изкореним страстите в нас е голяма. Много усилие се изисква, за да се очства малко по малко нашата вътрешна, необработена нива от “тръните и камъните” на страстите и да се култивира духовно, така че семето на Словото Божие да падне и да даде плод. Голямо и непрестанно усилие на самите нас е нужно за всичко това. Господ казва: “...царството небесно бива насиливано, и насилици го грабят” /Матей 11:12/. По-нататък и св. Отци отново учат: “Пролей кръв и приеми Духа”. С други думи, ти не можеш да приемеш Св. Дух докато не отدادеш кръвта на сърцето си в борбата за очистване от страстите, в борбата за истинско и дълбоко преобразяване и за придобиване на добродетелите.

Всички добродетели са аспекти на единствената велика добродетел – любовта. Когато християнинът придобие любовта, той има всички добродетели. Любовта е онази добродетел, която прогонва причината за всяко зло и за всички страсти от човешката душа. Тази причина, според св. Отци, е себелюбието. Цялото зло в нас извира от тщеславието, което е болна любов на някого към самия себе си. Затова нашата Църква има аскетичен характер. Без подвизаване и самоотречение не съществува духовен живот, няма борба, няма напредък. Ние изпълняваме послушания, постим,

извършваме бдения, правим земни поклони и стоим прави с часове, за да се очистим от страстите си. Ако Православната Църква престане да бъде аскетична, то тя престава да бъде православна. Тя повече не помага на човека да се освободи от страстите и да стане бог по благодат.

Св. Отци на Църквата развиват велико и дълбинно антропологично учение относно душата и страстите на човека. Според отците, в душата има разумни и страстни аспекти или сили. Страстните аспекти съдържат подбуждащите и желаещите сили на душата. Разумните аспекти съдържат разумните действия на душата, т.е. мислите и помислите. Подбуждащият аспект е положително или отрицателно чувство – любов, омраза. Желаещата сила на душата е желанието за чувственост, за удоволствието, сребролюбието, чревоугодието, боготворенето на плътта, плътските страсти. Ако тези части на душата, разумните, подбуждащите и желаещите сили, не са очистени, човек не може да приеме в себе си Божията благодат. Той не може да се обожи. Разумните аспекти се очистват чрез бдителност, която е постоянна защита на ума от помислите: т.е. удържане на добрите помисли и отхвърляне на злите. Подбуждащите аспекти се очистват чрез любовта. И накрая, желаещите сили се очистват чрез трезвението. Всички те, както цяло, се очистват и освещават чрез молитвата.

в) Св. Тайнства и молитва

Христос се настанява в сърцето на човека чрез Св. Тайнства – Кръщение, Миропомазване, Покаяние, Божествена Евхаристия. Онези православни християни, които са в общение с Христа, имат

Бога и Неговата Благодат в себе си и своите сърца, защото са кръстени, изповядани и приели Св. Причастие.

Обаче, страстите засенчват Божията Благодат, както пепелта покрива искрата. С упражняване в добродетелите и с молитва сърцето се очиства от тях, искрата на Божията благодат се запалва отново и вярващият чувства Христос в сърцето си, което е център на неговото същество.

Всяка молитва на Църквата помага за очистването на сърцето. Особено силна е т. нар. умна, моно-логистична молитва или както още се нарича “сърдечна”, или “Иисусова молитва” – “Господи Иисусе Христе, Сине Божи, помилуй мене грешния”. Тази молитва, която през всички времена се предава в наследство на Св. Гора, има следното предимство: бидейки монологистична, т.е. от само едно изречение, тя помага да съсредоточим вниманието си лесно върху нашия ум. Чрез съсредоточаването ние вглъбяваме ума си в сърцето и внимаваме умът там да не бъде смущаван от други неща и мисли, независимо добри или лоши, но да бъде свързан единствено с Бога.

Практикуването на сърдечната молитва, която в даден момент, по Божията благодат, може да стане с времето постоянна е само по себе си наука, сакрално изкуство, което нашите църковни светци описват детайлно в техните свети писания и в разширена антология от патристични текстове, наричана “Филокалия” /Добротолюбие/.

Тази молитва помага на хората и им дарява радост. Когато християните напредват в тази молитва и в същото време живеят съгласно със светите заповеди на Христа и Църквата, тогава те стават достойни да приемат опитност в Божията благодат. Те

започват да вкусват сладостта на общуването с Бога и да Го познават опитно –“вкусете и вижте, колко е благ Господ”/Пс:33:9/.

За нас православните, Бог не е една идея, нещо, за което просто мислим, говорим или четем. Той е Личност, с която ние влизаме в живо и лично общение, нещо което живеем и за Която придобиваме опитност.

Тогава ние разбираме каква велика, неизчерпаема и неизказана радост е да имаме Христос в нас и да бъдем православни християни.

От голяма помощ за християните, които са в света, сред различните житейски грижи и работи, да намерят поне няколко минути спокойствие и да практикуват тази молитва.

Разбира се всички дейности и задължения извършени със смирение и любов, според Божията воля, освещават човека. Но молитвата е необходимост. В една тиха стая /за предпочтение след духовна подготовка с приготвяне на кандилото пред иконите и горящ тамян/, колкото е възможно по-далеч от шум и смущения и след период на почивка от помислите, християните могат да потопят ума в сърцето чрез произнасяне на молитвата “Господи Иисусе Хисте, Сине Божи, помилуй мене грешния”. Какъв мир и сила придобиват душите от това успокоение в Бога! Каква голяма подкрепа оказва тази молитва на душите им през целия ден, така че те остават в мир без раздразнителност или беспокойство. Тя позволява на душевните им сили да бъдат в хармония и единство.

Някои хора търсят частица духовно утешение чрез изкуствени средства на други изкушаващи и демонични места каквито са т. нар. източни религии. Те се опитват да намерят мир с външни упражнения, медитация и пр., да достигнат равновесие между

тялото и душата. Грешката е, че човек в такава ситуация, опитвайки се да разрушат различните помисли и материалния свят, фактически не разговаря с Бога, а монологизира /говори сам със себе си/. Той завършва с антропоцентризъм и се проваля.

Преживявания на обожението

Преживяванията на обожението са пропорционални на степента на очистването на човека. Колкото повече някой е очистен от страстите, толкова повече приема опитност в Бога, вижда Бога според: Блажени чистите по сърце, защото те ще видят Бога”/Мат. 5:8/.

Когато някой започне да се кае, да се изповядва, да плаче за греховете си, тогава той приема първите изживявания на божествената благодат. Тези изживявания са първо сълзи на покаяние, които изпълват душата с неизказана радост и дълбок мир, който следва, защото скръбта за нашите грехове се нарича “скръб, която поражда радост”, както Господ е казал в Блаженствата: “Блажени са плачещите, защото те ще се утешат”/Мат. 5:4/.

По-нататък, човек напредва към по-високи етапи, като божествено просветление, с което ума е просветен и гледа на нещата, света и хората от различна перспектива.

Така, любовта на християните към Бога се усилва и се появяват други сълзи, по-висши, сълзи от любов към Бога, сълзи на божествения ерос. Няма повече сълзи за греховете му, защото той е убеден, че Бог му е простил. Тези други сълзи, които носят по-велико блаженство, щастие и мир на душата, са от по-възвишена опитност на обожение.

По-нататък, човек достига “*apathia*” /безстрастие/, живот без клеветнически страсти и греховна слабост. Той е спокоен спрямо всяко външно нападение, предизвикано от гордост, омраза, озлобление и плътски желания.

Това е втората степен на обожението, така наречената “*theoria*”.

Човек, вече очистен от страстите, е просветен от Св. Дух, осветен и обожен. “*Теория*” означава съзерцание. “*Теория*” на Бога означава виждане на Бога. За да съзерцава Бога, човек трябва да е обожен. Затова теория на Бога означава и обожение.

Когато човек е наистина напълно очистен и е предал себе си изцяло на Бога, тогава той приема най-великото /човешко/ преживяване на Божията благодат. Според св. Отци, това е виждане на нетварната Божия светлина. Тази светлина се вижда от онези, които много са напреднали в обожението, малцина във всяко поколение. Божиите светии я виждат и в нея са виждани, точно както се изобразяват с ореол на иконите.

Например, в житието на Св. Василий Велики четем, че когато той се молел в килията си, другите видели, че той и неговата килия били напълно осветени в тази божия светлина, светлината на Божията благодат. В житията на мнозина свети новомъченици за нашата вяра, четем, че когато турците след ужасяващи мъчения провесвали телата им на градските площи, за да сплашат останалите християни, много пъти през нощта била виждана светлина около тях. Тя светела толкова видимо и силно, че завоевателите сами заповядвали свалянето на телата, защото това било доказателство за истинността на нашата вяра. Така, те искали

да избегнат унижението пред очите на християните, които виждали, че Бог прославя Своите свети мъченици.

Благодатта на обожението запазва непокътнати телата на светците, светите мощи, които дават обилно миро и вършат чудеса. Както твърди св. Григори Палама, Божията благодат, след като се съедини с душите на светците, се настанива в техните свети тела. И не само в техните тела, но също в техните гробове, икони, църкви. Ето защо ние почитаме и целуваме, св. икони, св. мощи, гробовете, църквите на светците. Защото всички те обладават нещо от Божията благодат, което светецът е имал в душата си, благодарение на неговото единение с Бога, благодарение на неговото обожение.

Ето защо, вътре в Църквата ние се радваме на благодатта на обожението, не само с нашата душа, но също и с тялото си. Тялото, борейки се заедно с душата, със сигурност се прославя заедно с нея като храм на обитаващия в него Св. Дух.

Тази Благодат, извирайки от Светия Бог, Богочовека Христос, се излива към Богородица, светиите и идва до нас, смирените.

Със сигурност е добре да отбележим, че не всички преживявания, които християните имат, са истински преживявания на обожение или пък духовни. Мнозина са били прельствани от демонични или психологични преживявания. За да се избегне опасността от самоизмама и демонично влияние, всички преживявания трябва смилено да бъдат разкривани пред духовния отец, който с Божието просветление ще различи дали те са истински или не и ще упъти съответно изповядващата се душа. Общо казано, послушанието към нашия духовен отец, един от най-важните аспекти на духовния ни живот, чрез което добиваме църковен дух на

ученичество в Христа и нашата узаконена борба, която ни води към единение с Бога е гарантирана.

Особено място във връзка с обожението, разбира се винаги в Църквата, заема монашеството, където монасите, осветени, се възвисяват опитно до единение с Бога.

Затова онези монаси, които участват в обожението и освещението подпомагат цялата Църква. Защото, както вярват християните, следвайки вековното Св.Предание на Църквата, борбата на монасите има положително влияние върху живота на всеки борещ се християнин в света. Така, в Православието Божият народ има голямо почитание към монашеството.

Накрая, в Църквата ние участваме в общението на светиите, имаме опита и радостта на единството с Христос. От това разбираме, че вътре в Църквата ние не сме изолирани, самодостатъчни индивиди, а едно единство, братство, братско общество, не само помежду си, но също със Божиите светци, които живеят на земята днес, или са отминали. Дори в смъртта, няма раздяла между християните, защото те всички са едно във възкресеното тяло на Христос.

Поради тази причина всяка неделя по време на всяка Св. Литургия, ние всички присъстваме в Него, заедно с ангелите и със светците от всички времена. Дори нашите отминали роднини присъстват, ако разбира се са съединени с Христос. Всички ние сме там и общуваме мистично един с друг, не външно, но в Христос.

Това е явно на Проскомидията /Prothesis/ където около Агнеша Христос върху св. Дискос се поставят частици за Богородица, светците и всички живи и починали християни. След освещаването на св. Дарове, всички тези частици се изсипват в Христовата кръв.

Велика благодат на Църквата е, че ние сме нейни членове и можем да влизаме в общение не само с Бога, но и помежду си, като членове на Христовото тяло.

Самият Христос е глава на това свято тяло. Животът пък тече от Главата към тялото. Тялото, разбира се, има живи членове, но има и членове, които нямат същата жизненост и не са напълно здрави. Повечето от нас принадлежат към последната категория. Въпреки това, животът, а именно животворящата кръв идва от Самия Христос и Неговите живи членове към болните членове и малко по малко те също придобиват добро здраве и стават по-силни. Ето защо трябва да бъдем в Църквата, за да получаваме здраве и живот, тъй като отделени от Църквата нямаме възможност за възстановяване и оживяване.

Всичко това, разбира се, не се получава изведнъж. През целия си живот православният христианин трябва да се бори, за да придобива постепенно Божията благодат в Църквата, със смиление, с покаяние, с молитва, посредством св. Тайнства, за да бъде осветен и обожен.

Това, впрочем, е целта на нашия живот, великата цел! Няма значение къде точно ние я добиваме. Ценното е нашата борба, която Бог благославя изобилно сега и в бъдещия век.

Неуспехът на мнозина да достигнат обожение

Макар, че сме приели призванието за тази велика цел – да се съединим с Бога, да станем богове по благодат и да се радваме на това велико благословение, за което нашият Творец и Създател ни е сътворил, ние често живеем сякаш тази най-възвишена и най-голяма

цел не съществува. Затова, нашият живот е изпълнен с неуспехи и провали.

Светият Бог ни създаде за обожение. Ето защо, ако не успеем да се обожим, целият ни живот е поражение.

Нека споменем някои причини за това:

a) Отдаността на житейски грижи.

Ние можем да вършим много добри и чудесни неща – учение, професия, семейство, да забогатяваме, да вършим дела на милосърдие. Когато се отнасяме и възприемаме свeta евхаристийно, като дар Божи, тогава всичко се съединява с Него и става път за единение с Бога. При все това, ако не се съединяваме с Бога, то търпим неуспех и всичко е напразно.

Обикновено, хората търсят неуспех, защото се заблуждават от вторичните цели в живота си. Те не поставят обожението като първа и главна цел. От цялото си сърце отдават себе си на вторичните цели и забравят, че “едно е само потребно” /Лука 10:42/.

Особено в днешно време, хората са винаги ангажирани и постоянно в движение – може би това е дяволската схема да прельсти и избраните – в резултат, на което те пренебрегват своето спасение. Например днес, ние трябва да учим, да четем, затова нямаме време за молитви, нямаме време да присъстваме на църковни служби, нямаме време за изповед и св. Причастие! Утреше трябва да присъстваме на срещи и конгреси, да изпълняваме социални и лични отговорности; как тогава можем да намерим време за Бога? В другиден ще трябва да присъстваме на сватба или други семейни обяزانости; затова е невъзможно да сме ангажирани

с духовни работи. Ние постоянно повтаряме на Бога “Не мога да дойда ... Моля те, извини ме” /Лука 14:19-20/.

И така всичко красиво и законно губи своята ценност. Споменатото по-горе ще има действителна, същностна ценност, когато се прави с Божията благодат. С други думи, когато се извършва за слава Божия. Всички дела имат истинска същностна цена, когато не преставаме да желаем и да се стремим към онова, което е отвъд учението, професията, отвъд семейството и другите добри и свети отговорности и дейности. Те са ценни, тогава когато не преставаме да жадуваме за обожението. Тогава всички те намират истинското си значение и вечна парспектива и ние имаме полза от тях.

Господ казва: “Първо търсете царството на Бога и Неговата правда, и всичко това ще ви се приладе” /Мат. 6:33/. Царството Божие е обожението, придобиването на благодадта на Св. Дух. Когато Божията благодат влиза и господства в човека, човек е ръководен от Бога. Чрез онези, които са обожени, Божията благодат влиза в живота на другите хора и ние имаме общение с Божието Царство.

Както учат Св. Отци, фразата в Господната молитва “Да дойде, Твоето Царство”, означава “Да дойде благодатта на Св. Дух”. И когато тази благодат дойде при някого, тя го обожва.

б) Морализъм

За нещастие, гореспоменатият дух на морализма, или по-точно казано, ограничаването на християнския живот до нравствено усъвършенстване засегна отрицателно благочестието и духовността

на християните в нашата страна. В следствие на западни богословски влияния, ние често спираме да търсим обожението.

Все пак, учението за нравственото усъвършенстване е антропоцентрично, поставяйки човека в центъра на живота. Човешкото усилие, а не Божията благодат господства в него, създавайки впечатление, че нашите нравствени принципи, а не Божията благодат, ни спасяват. Затова в такива обстоятелства и начин на съществуване, ние сме лишени от истинска опитност в Бога и душата не е истински успокоена, нито нейната жажда – утолена. Тази насоченост, която бе изпитана, но се провали тъй като не представляваше автентичния дух на Църквата Божия, е в голяма степен, отговорна за атеизма и незаинтересоваността от духовния живот на мнозина наши близки и особено на младите хора.

Ние, родителите, учителите, клириците и всички църковни труженици в нашите неделни училища, в нашите проповеди и навсякъде, вместо да говорим за “ялово” усъвършенстване на човека нека насочим нашите християни към обожението в съгласие с истинския дух и опит на Църквата. В крайна сметка, както учи Св. Серафим Саровски, добродетелите, колкото и велики да са, не съставляват целта на нашия християнски живот, но са средства и пътища за подготвянето ни за приемане на обожението, на благодата на Св. Дух.

в) Антропоцентричен хуманизъм

Автономният хуманизъм, като социо-философска система, отделна и независима от Бога, води към цивилизация, основана на egoизма – опасна безизходица за съвременния човек. Тя цели да ни

отчужди от православната ни вяра в името на т. нар. човешко достойнство и обожение.

Обаче, има ли по-голямо достойнство за человека от обожението?

Резултати от духовното ръководство към обожение

Духовното ръководство, което нашата Православна Църква предлага, чрез св. църковни служби, патристичното богословие и монашеството, е ръководство към обожение и е теантропоцентрично, с Христос – въплътеният Бог, като център на живота.

Велика радост влиза в живота ни чрез осъзнаването на величието на нашето предназначение, чрез осъзнаване какво блаженство ни очаква.

Духовното ръководство услажда болката от всяко страдание и тъгата в този живот с перспективата за обожение.

Когато се сблъскваме с обожението като с перспектива, когато виждаме един другого като кандидати да станем богове, нашето отношение към близните се променя. О, колко по-дълбоко и значимо е духовното ръководство, което даваме на нашите деца! Колко богоугодно е бащата и майката да обичат и уважават децата си чрез разбиране на задължението и святата мисия, която имат спрямо тях – да им помогнат да достигнат обожение, целта за която, с Божията благодат, те са дошли на света! И разбира се, как биха помогнали родителите, ако те самите не са ориентирани към тази цел на обожението? Но и колко повече самоуважение, без egoизъм и атеистична гордост ще имаме разбирайки, че сме създадени за тази

велика цел. Св. Отци и богослови на Църквата твърдят, че така – чрез преодоляване на антропоцентристката философия на нашия egoизъм и себевлюбване – ние ставаме истински личности, истински човешки същества. Ние срещаме Бога с уважение и любов. Също срещаме близния си с голяма почит и истинско достойнство, отнасяйки се към него не като с инструмент за удоволствие и експлоатация, а като Божий образ, пред назначен за обожение.

Докато сме изолирани вътре в себе си, в собственото си ego, ние сме индивиди, не личности. В съгласие с духовното ръководство към обожение – с божията благодат и с нашата синергия /съдействие/ - в момента, в който излезем от нашето изолирано индивидуално съществуване и започнем да обичаме Бога и да принасяме (в жертва) себе си все повече и повече Нему и на нашите близни, тогава ставаме истински личности. С други думи, когато нашето “его” /”аз”/ срещне “Ти” на Бога и “ти” на нашия събрат, тогава ние започваме да откриваме загубеното си “аз”, тъй като само в общението на обожението, за което сме създадени, можем да започнем да общуваме и да се радваме един на друг истиински, не egoистично.

Това е духът на Св. Литургия, където се учит да преодоляваме нашите ограничени, лични интереси, към които дяволът, грехът и нашите страсти ни водят, учим се да се разкриваме в жертвено общение и любов в Христа.

Осъзнаването на това велико призвание за обожение, истиински успокоява и изпълва хората.

Православният хуманизъм на нашата Църква е основан на това вечно призвание на всички хора и затова развива всичките им сили до най-висока степен.

Кой друг хуманизъм, колкото и либерален и прогресивен да изглежда, е толкова революционен колкото църковния хуманизъм, който дава възможност човек да стане бог? Наистина, такъв велик хуманизъм може да бъде намерен само в Църквата.

Особено в наши дни, мнозина се опитват да прельстят хората и особено младите, говорейки лъжи чрез техните псевдохуманизми, които в същност обезобразяват човека. Заради това, от изключителна важност е да се подчертава това духовно ръководство на Църквата.

Резултати /последици/ от духовното ръководство, което не води към обожение

Днес младите хора търсят все повече една духовна опитност. Оттегчени от материалния живот и рационалистическото общество, които, ние техните старци им предаваме; нашите деца, като Божии образи – призвани от Бога да станат божове по благодат – търсят нещо извън рационалните форми на материалистичната философия и атеистическото образование, което им предлагаме. Те търсят преживявания от истинския живот и не се задоволяват само да слушат за Бога. Те желаят да Го преживяват, да преживяват Неговата светлина, Неговата благодат. Не забелязвайки, че Църквата може да ги удовлетвори и че тя притежава опита, който те търсят, мнозина от тях напразно търсят и прибягват до различни други евтини замени в търсене на нещо над и отвъд логиката.

Някои се насочват към източния мистицизъм, като Йога, други към окултизма или гностицизма, а повечето, за съжаление, към откровен сатанизъм.

Що се касае до морала, те не познават граници. Лишени от своето същинско предназначение и цел, която е да съединява хората със Святия Бог, нравствените принципи стават напълно безсмислени.

Затова се ширят трагични събития като анархизъм и тероризъм. И ето защо, много млади хора, които дълбоко в себе си искат да удовлетворят вътрешния си стремеж, но не могат, защото не са получили духовно ръководство към обожение, отдават себе си на всякакъв вид престъпности и насилие срещу своите близки.

Мнозинството от младите хора, и не само те, губят в хедонизъм и плътски удоволствия драгоценното време на своя живот и всичките си сили, дадени им от Бога да напредват към целта на обожението. За съжаление, твърде често и с подкрепата на държавата, хедонизмът и плътските удоволствия стават съвременните “богове”, предизвиквайки големи щети на телата и душите на младите хора.

Други, живеейки без каквito и да е идеали, губят времето си в различни безцелни, безинтересни и вредни дейности – някои изпитват удоволствие от състезания по улиците с огромна скорост, водещи до контузии и смърт, други след много лутане се предават безусловно на наркотиците – тази нова чума на нашия век.

Накрая, много млади хора, след относително кратък живот, пълен с неуспехи и разочарования, съзнателно или несъзнателно слагат край на мъчението на тяхното напразно търсене, прилягвайки, за съжаление, към най-лошата форма на отчаяние – самоубийството.

Всички тези момчета и момичета, прилягващи до такива неразумни и ужасяващи деяния не са бездомници/скитници/. Те са

млади хора, деца и Божи и наши, които са разочаровани от материалистичното, egoистично общество, което им оставяме и които не откриват целта, за която са били създадени, истинската, вечната, която ние не им дадохме, оставайки по този начин невежи за нея. Те са невежи за великата цел на човешкия живот, обожението. Като не намират мир в нищо друго, те прибягват до отчаянието във формите споменати по-горе.

* * * *

Днес, мнозина Пастири на нашата свята Църква, йерарси, свещеници, духовни отци и мирски събратя, водени от саможертвена любов са се посветили ежедневно на духовно ръководство на нашите млади хора с цел обожението им. Ние сме благодарни на тези пастири за тяхната жертва и принос, за тяхното богоугодно дело, чрез което, с божията благодат, душите, за които умря Христос, се спасяват и освещават.

Света Гора смилено подпомага и подкрепя Църквата в тази велика борба. Градината на Божията Майка, бидейки фактически особено място на освещение и мир в Бога, се радва на блаженството на обожението, живее в общението Божие и има силна и очевидна опитност на Неговата Благодат, на Неговата светлина.

Ето защо, мнозина от нашите приятели, мнозинството от които са млади хора, се възраждат в Христос чрез поклонение на Атон или имайки тесни връзки с него. По този начин те се наслаждават на Бога в своя живот. Те започват да разбират какво представлява православния християнски живот и духовната борба и каква радост и велико значение те придават на тяхното съществуване; с други думи, те вкусват нещо от този велик Божи дар за човечеството, именно обожението.

Нека всички ние, пастирите на Църквата, богословите и катехизаторите, да не забравяме духовното ръководство на Църквата за постигане на обожението, чрез което младите хора, а и всички ние, недостойните, с Божията благодат в нашата ежедневна борба за покаяние и вярност на Неговите Свети Заповеди, получаваме възможността да се насладим на тази Божия благословия – единението с Него. Получаваме възможността за дълбока наслада в сегашния живот и да придобием вечно щастие и блаженство.

Нека постоянно благодарим на Светия Господ за дара на обожението, което е дар на Неговата любов. Нека отговорим на Неговата любов с нашата любов. Господ иска и желае нашето обожение. Нещо повече, заради тази цел Той стана човек и умря на кръста: за да ни освети като Слънце сред слънца, като Бог сред богове.

Превод от английски: Иван Латковски

Сверил с гръцкия оригинал: свещ. Людмил Спасов